

Rödlistade arter

Delrapport inom projektet
Indikatorer för biologisk mångfald i Västerbottens skogar

Mars 2022

Anders Esselin (red) och deltagare i projektets arbetsgrupp

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Definition	2
Mått	2
Metod och statistik	2
Motiveringar (varför en bra indikator)	2
Tvivel (varför en tveksam indikator)	3
Utvecklingsbehov	3
Referenser	5

Bakgrund

Det här är en delrapport inom projektet Indikatorer för biologisk mångfald i Västerbottens skogar. Syftet med projektet har varit att genom ett förutsättningslöst och kreativt samarbete mellan akademi och praktik, och utifrån kriterierna evidensbaserad kunskap och mätbarhet, utforska möjliga indikatorer för biologisk mångfald och åtgärder för att främja biologisk mångfald i Västerbottens län. Mer information om projektet och fler delrapporter finns på Västerbottens regionala skogsprogramms webbplats.¹

Definition

Rödlistekategori hos skogsbrukspåverkade arter, dvs utveckling för rödlistade arter i Västerbotten som påverkas av skogsbruksåtgärder.

Mått

Utvecklingen i hotkategori över tid, från 2000 och efterföljande rödlistor.

- X antal arter har oförändrad hotkategori
- X antal arter har fått försämrade hotkategori med 1 steg
- X antal arter har fått försämrade hotkategori med 2 steg
- X antal arter har fått förbättrade hotkategori med 1 steg
- X antal arter har fått förbättrade hotkategori med 2 steg
- X antal arter har tillkommit till rödlistan, varav x antal tidigare bedömdes som livskraftiga och x antal övriga arter som inte haft någon bedömd status tidigare

Metod och statistik

Arbetsgruppens bedömning är att detta är en indikator som är viktig och har stor potential, men att den idag inte går att använda för att mäta tillstånd och trender för biologisk mångfald i Västerbottens skogar.

Motiveringar (varför en bra indikator)

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier från Internationella naturvårdsunionen (IUCN 2012) som baseras på flera olika riskfaktorer och resulterar i att arten hamnar i en viss kategori (Eide m.fl. 2020).

Rödlistans kriterier fokuserar på förändringar som nyligen skett, sker just nu eller förväntas ske. Tidsfönstret är i regel 10–20 år, men för långlivade organismer upp till 100 år. De arter som uppfyller kriterierna för Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT)

¹ Information om, och delrapporter från projektet Indikatorer för biologisk mångfald i Västerbottens skogar finns på Västerbottens regionala skogsprogramms webbplats: <https://www.skogsprogramvasterbotten.se/genomforande/pagaende-projekt-biologisk-mangfald-i-vasterbottens-skogar/>

eller Kunskapsbrist (DD) benämns rödlistade. De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. För kategorierna Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU) och Nära hotad (NT) görs bedömningen av arternas status utifrån fem kriterier, kallade A–E. Kriterierna är konstruerade så att olika slags varningssignaler fångas upp för en arts utdöenderisk i landet. Därigenom kan även olika artgrupper med olika mängder bakgrundsdata bedömas och jämföras.

Rödlistan är det enda, och därmed (trots alla mörkertal och osäkerheter) bästa, verktyg vi har för att direkt få en bild av utvecklingen för skogens arter. Genom att använda rödlistan klokt kan man välja att följa trenderna för de arter som är mest relevanta och som man har störst kunskap om. Varför en art blivit rödlistad är något som också måste beaktas (synpunkt deltagare i arbetsgrupp).

Rödlistan är något som pågår och kommer att pågå både nationellt och internationellt. Bedömningarna görs av personer som har mycket stor kunskap om arterna. Det är självklart att vi på något sätt ska använda detta material som ett av flera underlag för att bedöma tillståndet för biologisk mångfald i Västerbottens skogar (synpunkt deltagare arbetsgrupp).

Flera skogsbolag jobbar idag med inventering på egen mark och uppföljning av listor på rödlistade arter som Artdatabanken har sammanställt för respektive bolag. Metoder och arter skiljer sig dock åt mellan bolagen. Riksskogstaxeringen inventerar också rödlistade arter.

Tvivel (varför en tveksam indikator)

Det behövs en mer standardiserad och systematiserad inventering för att man ska kunna använda sig av rödlistan. Många organismgrupper krävs mer kunskap om. Anpassad metodik saknas (synpunkt deltagare arbetsgrupp).

Arter som är nationellt rödlistade kan vara ganska vanliga i Norra Sverige eller tvärtom (synpunkt deltagare arbetsgruppen).

Rödlistan är svår att analysera då det är en stor och föränderlig grupp där de flesta arter bara känns igen av ett fåtal människor. Det sker inte heller någon kontinuerlig uppföljning på länsnivå (synpunkt deltagare arbetsgrupp).

Brister i artkunskap är största problemet. Vissa inventerarare är jätteduktiga medan andra inte är så duktiga. Man borde ha en lista (vi har ju signalartlistan!!). Ett annat stort problem är icke-förekomster. Om området är dåligt inventerat, eller rödlistade arter inte noterats, betyder det inte med säkerhet att de inte finns! Rödlistade arter borde bara användas som tillägg/stöd, inte som en egen indikator (synpunkt deltagare arbetsgrupp).

Det är enormt resurskrävande att göra omfattande artinventeringar (synpunkt deltagare arbetsgrupp).

Utvecklingsbehov

För att denna indikator ska kunna användas krävs ett utvecklingsarbete (kanske i form av ett eget projekt) där man samlar experter från Skogsstyrelsen, länsstyrelsen, skogsbruket, universiteten med flera.

1. Det första steget i ett sådant utvecklingsarbete/projekt är att välja ut ett begränsat antal ansvarsarter i Västerbotten (kanske 20 stycken). De arter som är relevanta att följa över tid

är de som framför allt är påverkade av skogsbruksåtgärder och vars huvudsakliga utbredning omfattar Västerbotten. Det är också viktigt att det är "vanliga" rödlistade arter som kan noteras i tillräckligt stort antal och som är lätta att känna igen.

2. När en sådan lista väl är framtagen kan SLU Artdatabanken hjälpa till med statistik och bedömning genom att följa utvecklingen i hotkategori över tid (från 2000 och efterföljande rödlistor).

Referenser

Eide, W. m.fl. (red.) 2020. Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken rapporterar 24, SLU Artdatabanken, Uppsala.

<https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/32.-tillstand-och-trender-2020/tillstand-trender.pdf>

IUCN. (2012). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. iv + 32pp.

<https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/RL-2001-001-2nd.pdf>